

Posudek vedoucího na diplomovou práci Štěpána Lohra „Female Suicide Terrorism – the Case of Chechnya“

Inovativní jádro Lohrovy práce tvoří vypracování dvou otázek. Liší se podstatným způsobem motivace sebevražedných atentátnic a atentátníků? Je vysoký podíl žen mezi těmi, kdo provádějí čečenské sebevražedné útoky, výjimkou z pravidla, že k těmto akcím jsou ženy používány spíše sekularistickými než náboženskými teroristy, a nebo zpochybňuje náboženskou povahu čečenských teroristických organizací?

Odpověď na první otázku je jednoznačná. Lohr přesvědčivě dokládá, že obzvláště v čečenském případě je motivace spjatá s postavením žen v čečenské rodině a společnosti, obzvláště s ohledem na změny, k nimž v tomto postavení došlo v důsledku první čečenské války a následné islamizace společnosti a nového potvrzení rodových vazeb a zvykového práva *adat* v důsledku selhávání státu. Zvyková kultura cti i šířící se náboženský fundamentalismus si v mnohém odporují, v obecných představách o postavení ženy jsou však zajedno. Autor shrnuje dostupnou literaturu k této otázce a ukazuje, že vedle obecnějšího faktoru traumatu z úmrtí manžela či jiných rodinných blízkých hraje u mnohých čečenských sebevražednic klíčovou roli skutečnost, že se dostaly do postavení společenské hanby, která by napříště činila jejich život v čečenském prostředí nesnesitelný, ne-li nemožný. Znásilnění, před-

či mimo-manželský sex nebo neplodnost činí čečenskou ženu natolik negativně symbolicky obtíženou, že sebevražedný útok může představovat vysvobození.

Odpověď autora na druhou otázku je méně jednoznačná. I když nemůže popřít náboženský charakter čečenských teroristických organizací, konstatuje, že fundamentalistický islám vedl k používání sebevražedné taktiky spíše nepřímou a že se na rozdíl od palestinského osvobozeneckého hnutí teroristům nepodařilo vypěstovat kult mučeniectví sdílený širší čečenskou společností. I když náboženskou motivaci nelze vyloučit (minimálně jako doplněk či rámec ostatních faktorů), přesto se zdá, že hlavní zdroj leží v posttraumatické psychické labilitě kombinované s bezvýchodností postavení většiny atentátnic, zapříčiněnou zvykovou etikou cti. Muži řídící teroristické organizace jednají racionálně, když používají ke svým akcím laciných „zdrojů“, které mají po ruce.

Lohr zasazuje svá zjištění do širšího rámce, v němž shrnuje dosavadní vědění o sebevražedném terorismu i o čečenském konfliktu: Pro první předmět používá analýzu tří úrovní (individuum, organizace, prostředí), pro druhý předmět výstižně shrnuje základní rozdíly mezi první a druhou válkou i celkové proměny společenského prostředí, které tvoří pozadí pro pochopení fenoménu „černých vdov“. Považuji práci za velmi vydařenou a navrhuji ji hodnotit jako výbornou.

Prof. Pavel Barša